

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Bohumil Hrabal

O singurătate prea zgomotoasă

Traducere din limba cehă și note
de SORIN PALIGA

Cu două texte însoțitoare de
MARIN MĂLAICU-HONDRARI și DAN COMAN

Ilustrații de Mircea Pop

EDITURA
ART

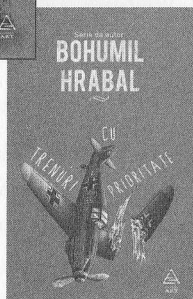
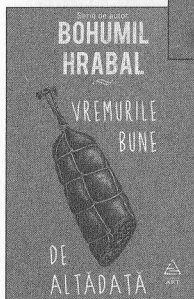
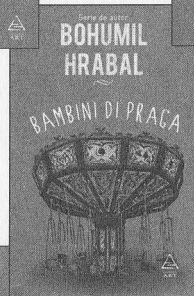
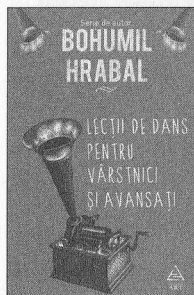
Prozatorul din pivniță (Preludio affetuoso)
de Marin Mălaicu-Hondrari..... 7

O singurătate prea zgomotoasă 11

Adagio Lamentoso
(în memoria lui Franz Kafka)..... 179

Cititorul din pivniță (Adagio Lamentoso
în memoria lui Bohumil Hrabal)
de Dan Coman 193

La Editura ART, în seria de autor
Bohumil Hrabal,
au mai apărut 📖

De treizeci și cinci de ani lucrez între hârtii vechi și acesta este *love-story*-ul meu. De treizeci și cinci de ani presez hârtie veche și cărți, de treizeci și cinci de ani mă murdăresc cu litere, astfel încât mă asemăn dicționarelor enciclopedice, din care, în tot acest timp, am presat trei tone. Sunt ca un ulcior plin cu apă vie și cu apă moartă, destul să mă apleci un pic și încep să curgă din mine idei frumoase. Sunt educat împotriva voinței mele, de aceea nici măcar nu știu care sunt ideile mele și care cele citite. Acești treizeci și cinci de ani i-am petrecut singur, doar eu cu mine însumi și cu lumea din jurul meu. Atunci când citesc, nu citesc de fapt, iau doar frazele frumoase, le savurez ca pe bomboane, ca pe un pahar de lichior pe care-l beau încet, până când simt că ideea se răspândește în mine, ca alcoolul.

Și astfel, ideea se resoarbe în mine, se resoarbe în creierul și în inima mea, făcând să-mi pulseze venele până la rădăcina vaselor sanguine.

În felul acesta, într-o singură lună, presez circa două tone de cărți. Ca să găsesc destulă forță pentru această umilă muncă, în acești treizeci și cinci de ani am băut atâta bere cât să umplu un bazin de înot lung de cincizeci de metri, loc de joacă pentru crapezii de Crăciun. Astfel, împotriva voinței mele, am devenit mai înțelept, iar acum constat cum creierul meu, plin de gânduri comprimate cu presa hidraulică, este un pachet de idei, lampa lui Aladin este capul meu, toate acestea mi-au ars părul, m-au făcut să-mi dau seama cât de frumoase ar trebui să fie clipele când toate gândurile sunt scrise doar din amintirile oamenilor.

Atunci când cineva vrea să preseze cărți, ar trebui să comprime capete omenești, dar nici asta nu ar ajuta la nimic, deoarece gândurile acestea vin din afară, se află lângă om ca tăiței în gamelă, astfel încât

Koniáš-ii¹ din întreaga lume încearcă în zadar să ardă cărțile, iar dacă aceste cărți au însemnat ceva, se aude doar râsul tăcut al volumelor arse, pentru că o carte adevărată arată undeva într-altă parte, în afară.

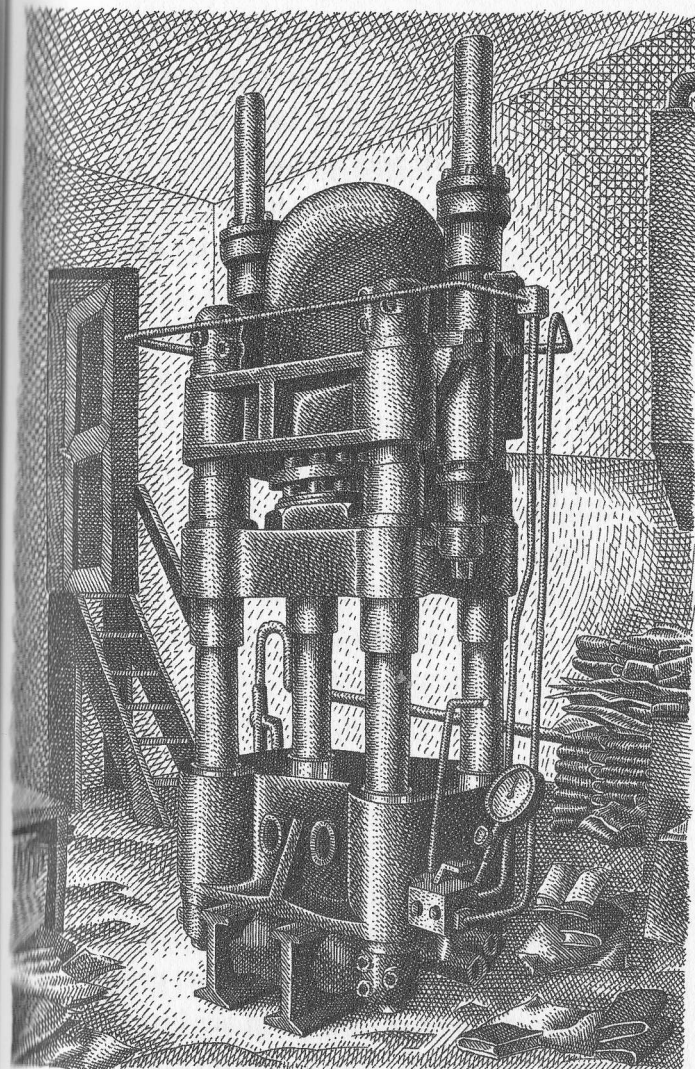
Mi-am cumpărat o mașină mică de calculat, care are și indice de radical, un aparat nu mai mare decât un portofel. Când am prins curaj, am desprins cu șurubelnița plăcuța din spate și am tresărit de bucurie, deoarece în interiorul calculatorului am găsit o plăcuță mică, de dimensiunea unui timbru poștal și nu mai groasă decât zece pagini de carte. Altceva nimic, doar aer, aer umplut cu variații matematice.

Atunci când dau peste o carte adevărată, când înlătur cuvintele tipărite în text, nu rămân decât ideile imateriale, ideile ce zboară în aer, se sprijină pe el, se hrănesc cu aer și se întorc tot în el, pentru că totul este, la urma urmelor, doar aer, așa cum

¹ Koniáš – iezuit care, după bătălia de la Kutná Hora, a ars toate cărțile husite. Simbol al intoleranței ideologice, confesionale sau politice.

sângele este și, în același timp, nu este în sfânta hostie¹. De trezeci și cinci de ani presez hârtie și cărți și trăiesc în țara în care scrisul și cititul se cunosc de cincisprezece generații. Locuiesc într-un fost regat, unde a existat și persistă încă obiceiul, chiar obsesia, să se comprime cu multă răbdare în minte gânduri și imagini care aduc cu ele o bucurie de nedescris precum și o tristețe încă și mai mare. Trăiesc între oameni care, pentru un pachet de gânduri comprimate, sunt capabili să-și dea chiar și viața.

Acum totul se repetă în mine, de trezeci și cinci de ani apăs când pe butonul verde, când pe cel roșu al presei mele, și tot de trezeci și cinci de ani beau bere la halbă, beau nu pentru a bea, căci am oroare de bețivi, ci ca să ajut gândirea, să pot ajunge mai aproape de inima singuratică a textelor. Ceea ce citesc nu este nici pentru distracție, nici pentru ca timpul să treacă mai repede și nici, în cele din urmă, pentru

¹ Hostie (Biserica Romano-catolică): anafură, sfântă împărtașanie.

a adormi mai repede. Eu, care trăiesc în țara în care de cincisprezece generații se scrie și se citește, ei bine, beau pentru ca, citind, să nu pot adormi niciodată, să mă cutremur. Eu împărtășesc ideea lui Hegel că omul nobil este puțin nobil, iar hoțul este puțin ucigaș.

Dacă m-aș fi priceput la scris, aș fi scris o carte despre fericirea și nefericirea omului. Prin cărți și din cărți am înțeles că cerurile nu sunt deloc umane, iar cine gândește astfel nu este nici el uman, nu pentru că ar vrea, ci pentru că acest lucru contrazice gândurile juste. În mâinile mele și în presa mea hidraulică pier cărți prețioase, iar eu nu mă pot opune acestui curent, acestui debit. Nu sunt decât un tăietor tandru. Cărțile m-au învățat plăcerea și bucuria distrugerii.

Iubesc ruperea norilor și plutoanele de demolatori, stau în picioare ore întregi pentru a vedea cum pirotehnicienii îmbină mișcările de parcă ar umfla niște pneuri uriașe, de parcă ar arunca în aer întregul bloc, toată strada, până în ultima clipă nu

mă satur privind cum aruncă în aer toate cărămizile, pietrele și grinzile, cum casele se prăbușesc tăcut ca niște cârpe, asemenea unui transoceanic care, după explozie, se scufundă grăbit. Așa stau apoi în norul de praf și în muzica bufniturilor, gândindu-mă la munca mea, într-o pivniță adâncă, în care este presa mea, la care lucrez de treizeci și cinci de ani, la lumina becurilor. Deasupra aud pași plimbându-se prin curte, iar prin deschizătura din tavanul beciului, din cer, se revarsă cornurile abundenței. Conținutul sacilor, lăzilor și cutiilor se revarsă direct în mijlocul curții, se revarsă hârtie veche, lujeri ofliți din florării, hârtii din marile magazine, programe și bilete, ambalaje de prăjituri cu ciocolată, coli stropite, aruncate după zugrăveală, grămezi de hârtie însângerată și umedă din măcelării, bucăți ascuțite din atelierile fotografice, conținutul coșurilor din birouri și bobinele mașinilor de scris, florile rămase de la ziua de naștere și de la onomastică. Uneori, din ziare mi se rostogolesc în pivniță mici bucăți de pavaj, împachetate, pentru

ca hârtia să cântărească mai mult, și, din greșeală, cuțite și foarfeci, ciocănașe și clești pentru scoaterea cuielor, cuțite de măcelărie și cești cu cafea neagră uscată, câteodată chiar și buchete ofilite de mireasă ori coroane funerare artificiale, încă noi. Iar pe toate acestea le presez de treizeci și cinci de ani, cu presa mea hidraulică. De trei ori pe săptămână camioanele duc pachetele mele la gară, le încarcă în vagoane, apoi merg mai departe la fabrica de hârtie. Acolo muncitorii taie sforile, aruncând munca mea în leșie și în săruri, unde se dizolvă până și lamele de ras care uneori îți pot tăia mâinile. Dar, asemenea unui râu tulbure ce curge prin fabrici, în care strălucește un peștișor, în curentul hârtiei vechi lucrează cotorul unei cărți prețioase. Un timp, privesc orbit în altă parte, după care o pescuiesc, o șterg cu șorțul, o deschid, miroso textul și apoi, cu profeție homerică, citesc prima frază pe care îmi fixează privirea. Abia pe urmă așez cartea între celelalte frumoase obiecte găsite, în lădița plină cu imagini sacre, pe care cineva mi le-a răsturnat din

greșeală în pivniță, împreună cu cărțile de rugăciune. Aceasta devine liturghia mea, ritualul meu, deoarece nu doar citesc fiecare asemenea carte, dar, după ce o citesc, trebuie s-o așez într-un pachet împodobit, iar fiecărui pachet trebuie să-i insuflu caracterul meu, să-i aplic semnătura mea. Acesta este chinul meu, ca fiecare pachet să fie altfel, și, în acest scop, trebuie să fac, în fiecare zi lucrătoare, două ore suplimentare, să ajung cu o oră mai devreme, trebuie uneori să lucrez și sâmbăta, ca să pot presa acest munte nesfârșit de hârtie veche. Luna trecută mi-au adus și am ascuns în pivniță șase sute de kilograme de reproduceri ale marilor maeștri. Mai mult de o jumătate de tonă de Rembrandt și Hals și Monet și Manet și Klimt și Cézanne și alți barosani ai picturii europene.

Și astfel, fiecare pachet e tapetat cu reproduceri. Spre seară, când pachetele sunt așezate în fața liftului, în rând, nu mă satur privind frumoasele ornamente din „Rondul de noapte“, din „Saskia“, din „Mic dejun

în iarbă“, din „Casa spânzuratului“, din

Res. „Guernica“ oameni și cărți

Și numai eu, din toată lumea asta, știu că în inima fiecărui pachet zace un Faust sau un Don Carlos, aici, copleșit de această hârtie respingătoare, atârnă Hyperion, iar aici, înăuntrul acestui pachet din sacul de ciment, odihnește *Așa grăit-a Zarathustra*. Sunt singurul din lume care știe în care pachet sălășluiesc, ca într-o criptă, Goethe și Schiller, în care Hölderlin, și în care Nietzsche. Și numai eu singur sunt în același timp și actor, și spectator, și de aceea, în fiecare zi, mă simt lamentabil, obosit de moarte, răvășit și șocat. Ca să pot micșora, să pot comprima această extraordinară ediție, beau bere la halbă, iar în drum spre berărie, la *Husenský*, am destul timp să meditez și să visez la cum va arăta viitorul meu pachet. Numai pentru asta beau bere, ca să văd mai bine înainte, pentru că eu, în fiecare pachet, înmormântează o relicvă scumpă, un sicriu deschis de copil, presărat cu flori veștejite, cu staniol franjurat, cu păr angelic, astfel

încât să amenajez cărților mele un bârlog primitiv. Și, surprinzător, aceste cărți apar în pivniță, apar exact așa cum am apărut eu. De aceea sunt mereu în întârziere cu munca, de aceea hârtia veche se înalță în curte până la acoperiș, după cum și muntele de hârtie din beciul meu se prelungește prin deschizătura din tavan până în curte, continuând de acolo până la acoperiș. Iată de ce uneori șeful meu străpunge cu un cârlig hârtia veche, strigând la mine, în jos, prin deschizătură cu fața învinețită de furie: „Hantă, unde ești? Pentru Dumnezeu, nu te mai uita la cărți, pune mâna și muncește! Curtea e deja plină, iar tu visezi acolo jos.“ Eu mă încovoiez la poalele muntelui de hârtie, precum Adam în măraciniș, și, cu o carte între degete, deschid înfricoșat ochii spre altă lume, alta decât cea în care fusesem până atunci, căci eu, când mă cufund în lectură, mă transpun, sunt în altă parte, sunt în interiorul textului, minunându-mă eu însumi, mărturisind vinovat că într-adevăr am fost în vis, într-o lume mai frumoasă, am fost în